

**PUNCA DAN TAHAP TEKANAN KERJA PENGURUSAN DI KALANGAN
PENTADBIR SEKOLAH MENENGAH DI BAHAGIAN PANTAI BARAT
SELATAN SABAH**

**Satu Kertas Projek Sarjana yang dikemukakan kepada Sekolah
Siswazah sebagai sebahagian dari keperluan untuk ijazah
Sarjana Sains (Pengurusan),
Universiti Utara Malaysia**

Oleh

Wanihim binti Othman

© Wanihim binti Othman, 2002. Hakcipta terpelihara

**Sekolah Siswazah
(Graduate School)
Universiti Utara Malaysia**

**PERAKUAN KERJA KERTAS PROJEK
(Certification of Project Paper)**

Saya, yang bertandatangan, memperakukan bahawa
(I, the undersigned, certify that)

_____ WANIHIM BINTI OTHMAN (NO.MATRIKS: 83501)

calon untuk Ijazah

(candidate for the degree of)

_____ SARJANA SAINS (PENGURUSAN)

telah mengemukakan kertas projek yang bertajuk

(has presented his/ her project paper of the following title)

_____ PUNCA DAN TAHAP TEKANAN KERJA PENGURUSAN DI KALANGAN PENTADBIR

_____ SEKOLAH MENENGAH DI BAHAGIAN PANTAI BARAT SELATAN SABAH

_____ seperti yang tercatat di muka surat tajuk dan kulit kertas projek
(as it appears on the title page and front cover of project paper)

bahawa kertas projek tersebut boleh diterima dari segi bentuk serta kandungan,
dan meliputi bidang ilmu dengan memuaskan.

(that the project paper acceptable in form and content, and that a satisfactory
knowledge of the field is covered by the project paper).

Nama Penyelia

(Name of Supervisor)

: _____ ENCIK OOI SEONG KANG

Tandatangan

(Signature)

:

Tarikh

(Date)

: _____ 23 SEPTEMBER 2002

**SEKOLAH SISWAZAH
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA**

KEBENARAN MENGGUNA

Kertas projek penyelidikan ini dikemukakan sebagai memenuhi sebahagian daripada keperluan pengijazahan Program Sarjana di Universiti Utara Malaysia (UUM), Sintok, Kedah. Saya bersetuju membenarkan pihak perpustakaan UUM mempamerkannya sebagai bahan rujukan umum. Saya juga bersetuju bahawa sebarang bentuk salinan sama ada secara keseluruhan atau sebahagian daripada kertas projek ini untuk tujuan akademik adalah dibolehkan dengan kebenaran penyelia projek penyelidikan ini atau Dekan Sekolah Siswazah. Sebarang bentuk salinan atau catatan bagi tujuan komersial adalah dilarang sama sekali tanpa kebenaran bertulis daripada penyelidik. Pernyataan rujukan kepada penulis dan UUM perlulah dinyatakan jika sebarang bentuk rujukan digunakan dari kertas projek ini.

Kebenaran untuk menyalin atau menggunakan kertas projek ini sama ada keseluruhan atau sebahagian daripadanya hendaklah dipohon kepada:

**DEKAN SEKOLAH SISWAZAH
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
06010 SINTOK
KEDAH DARUL AMAN.**

ABSTRAK

Kajian ini dijalankan dengan tujuan untuk mengkaji punca-punca dan tahap tekanan kerja pengurusan yang dialami oleh pentadbir sekolah menengah di Bahagian Pantai Barat Selatan Sabah. Pentadbir yang dikaji terdiri daripada pengetua, penolong kanan pentadbiran, penolong kanan hal ehwal murid, penolong kanan kokurikulum dan penyelia petang. Hubungan (korelasi) di antara tahap tekanan kerja dengan faktor demografi dan iklim organisasi turut dikaji.

Kaedah yang digunakan dalam kajian ini adalah tinjauan deskriptif menggunakan soalselidik. Kajian tertumpu di 41 buah sekolah menengah di Bahagian Pantai Barat Selatan Sabah yang dijadikan sebagai populasi kajian. Pemilihan sampel adalah secara *stratified random sampling* dengan mengambil seramai 148 orang pentadbir daripada jumlah populasi 185 orang. Instrumen kajian yang berupa soalselidik telah direkabentuk berdasarkan kepada objektif kajian. Soalselidik ini dibahagikan kepada tiga bahagian iaitu Bahagian A, B dan C dan mengandungi 53 soalan. Kesahan instrumen kajian telah disemak oleh penyelia kajian. Ujian rintis terhadap 30 orang pentadbir di beberapa buah sekolah menengah di Selangor dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur memberikan nilai alpha cronbach 0.9330.

Data-data yang diperolehi dianalisis menggunakan perisian SPSS Windows 10. Analisis deskriptif seperti peratus, min dan sisihan piawai menunjukkan 91.3 peratus responden mengalami tekanan kerja pengurusan. Responden yang mengalami tahap tekanan tinggi hanyalah 6.7 peratus, tekanan sederhana sebanyak 16.3 peratus dan yang menghadapi tahap tekanan rendah ialah 67.3 peratus.

Antara faktor yang mempunyai kaitan yang signifikan dengan tekanan kerja pengurusan responden ialah beban tugas yang semakin bertambah, kekurangan guru, kekurangan sumber kewangan, kekurangan peralatan sekolah dan sering bekerja lebih masa. Masalah-masalah seperti faktor demografi, pengurusan kurikulum, pengurusan kewangan, hubungan dengan staf dan persekitaran tidak mempunyai hubungan dengan tahap tekanan kerja pengurusan responden.

Memandangkan tahap tekanan yang dialami oleh pentadbir di kawasan kajian tidak berada di tahap yang kritikal, kajian ini adalah berfaedah dalam mengemukakan beberapa saranan mengenai cara-cara mengawal tahap tekanan kerja pengurusan. Tahap tekanan yang rendah boleh dikawal agar tidak menjadi lebih serius dan meningkat kepada tahap yang lebih tinggi.

ABSTRACT

This research was conducted to determine the sources and level of stress experienced by secondary school administrators in the southern part of the West Coast of Sabah. The respondents comprised of secondary principals, senior assistants (administration, students' affairs and co-curriculum) and afternoon supervisors. The study was also to find out the correlation between the level of stress at work and the demographic factor as well as organizational climate.

Questionnaires were used as the research instrument. The study focused on 41 secondary schools in the southern part of West Coast of Sabah as the research population. Stratified random sampling was used to select 148 administrators as sample from the total population size of 185 persons. The questionnaires were designed based on the objective of the research. It was divided into three sections, that is Section A, B and C with a total of 53 questions. The consistency reliability of the research instrument was checked through a pilot test done on 30 school administrators from a few schools in Selangor and the Federal Territory of Kuala Lumpur. The Cronbach alpha coefficient test was done for the questions constructed and the alpha score obtained was 0.9330.

The data collected was processed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) Windows 10 software. Descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation were used in the analysis. The results showed that 91.3% of respondents experienced management work stress with 6.7% experiencing high level of stress, 16.3% at the medium level whilst 67.3% experienced low level of stress.

Among the factors that were significantly related to management work stress were increased workload, shortage of teachers, insufficient financial resources and school equipment as well as frequent overtime. Problems such as those related to demographic factor, management of curriculum, financial management and the relationship between the staff and the environment were found not related to management work stress.

Since the level of stress experienced by the administrators as found in the survey was not at a critical level, this research was useful in providing recommendations on ways to manage work stress.

PENGHARGAAN

Saya ingin memanjatkan rasa kesyukuran yang tidak terhingga ke hadrat Allah swt kerana dengan izinNya saya telah dapat menyiapkan kajian ini dalam tempoh masa yang ditetapkan.

Ramai pihak yang terlibat sama ada secara langsung atau tidak dalam proses menjalankan kajian ini. Saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih yang tidak terhingga kepada semua yang terlibat:

1. En. Ooi Seong Kang, Penyelaras Projek Kanan INTAN, selaku penyelia projek,
2. Professor Dr. Ibrahim Abdul Hamid, Mantan Dekan Sekolah Siswazah UUM,
3. Kementerian Pendidikan Malaysia
4. Pengarah Pendidikan, Jabatan Pendidikan Sabah
5. Pusat Sumber Jabatan Pendidikan Negeri Sabah
6. Perpustakaan INTAN
7. Perpustakaan Universiti Kebangsaan Malaysia
8. Perpustakaan Universiti Utara Malaysia
9. Perpustakaan Universiti Putra Malaysia
10. Perpustakaan Universiti Malaya
11. Semua responden di sekolah yang terlibat dengan kajian
12. Unit Percetakan INTAN
13. Suami dan anak-anak yang banyak memberi dorongan
14. Puan Zurina Ismail, Unit DSP INTAN
15. Semua pihak yang terlibat yang tidak dapat disebutkan.

Semoga hasil kajian ini dapat memberi manfaat kepada semua pihak.

Wanihim binti Othman
INTAN/UUM
23 September 2002

KANDUNGAN

Muka Surat

Pengakuan Kerja Tesis	i
Kebenaran Mengguna	ii
Abstrak (Bahasa Malaysia)	iii
Abstract (Bahasa Inggeris)	iv
Penghargaan	v
Kandungan	vi
Senarai Jadual	viii
Senarai Rajah	ix
 BAB 1 PENGENALAN	
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Pernyataan masalah	1
1.3 Tujuan kajian	3
1.4 Objektif Kajian	4
1.5 Persoalan Kajian	4
1.6 Kesignifikanan Kajian	5
1.7 Batasan Kajian	6
1.8 Definisi Istilah	6
1.8.1 Tekanan	7
1.8.2 Tekanan Kerja Pengurusan	8
1.8.3 Punca Tekanan	9
1.8.4 Tahap Tekanan	9
1.8.5 Pengurusan/pentadbiran Sekolah	9
1.8.6 Pentadbir Sekolah	10
 BAB 2 TINJAUAN BAHAN PENULISAN LEPAS	
2.1 Pengenalan	11

2.2	Konsep dan Teori Asas Tekanan	11
2.3	Konsep Pengurusan dan Pentadbiran	12
2.4	Konsep dan Teori Kepimpinan	15
2.5	Pengaruh Tekanan	16
2.6	Sumber Tekanan (Faktor-Faktor Punca Tekanan)	18
2.7	Gejala-gejala (Petanda) Tekanan	19
2.7.1	Gejala Fizikal	19
2.7.2	Gejala Emosi	19
2.7.3	Gejala Intelektual	20
2.7.4	Gejala Antara Peribadi	20
2.8	Menangani Tekanan	20
2.9	Kajian-kajian Lalu Yang Berkaitan	21

BAB 3 METODOLOGI KAJIAN

3.1	Pendahuluan	22
3.2	Rangka Kerja Teoretikal	22
3.3	Hipotesis kajian	23
3.4	Rekabentuk Penyelidikan	24
3.5	Populasi	25
3.6	Pemilihan Sampel	25
3.7	Instrumen Kajian	26
3.8	Ujian Rintis	27
3.9	Prosedur Pengumpulan Data	29
3.10	Analisis Data	30
3.11	Penutup	31

BAB 4 ANALISIS DAN PENEMUAN KAJIAN

4.1	Pendahuluan	32
4.2	Profil Responden	32
4.3	Mengenalpasti Kewujudan Tekanan Kerja Pengurusan	35
4.4	Hubungan Antara Pengurusan Dengan Tekanan Kerja	36

4.4.1	Pengurusan kurikulum	36
4.4.2	Pengurusan Sumber Manusia	38
4.4.3	Pengurusan Material	39
4.4.4	Faktor Demografi	41
4.4.5	Perhubungan Persekitaran	43
4.4.6	Beban Tugas	43
4.5	Penutup	46
 BAB 5 RUMUSAN DAN PERBINCANGAN		
5.1	Pengenalan	47
5.2	Tahap Tekanan Kerja Pengurusan	47
5.3	Punca Utama Tekanan Kerja Pengurusan	48
5.4	Penutup	49
 BAB 6 CADANGAN DAN KESIMPULAN		
6.1	Pendahuluan	50
6.2	Pengurusan Sumber Manusia	50
6.3	Pengurusan Material	51
6.4	Pengurusan Aktiviti	53
6.5	Kesimpulan	53
6.6	Penutup	54
BIBLIOGRAFI		55
LAMPIRAN		
Senarai nama sekolah		
Surat kebenaran		
Soalselidik		
Output Analisis		

SENARAI JADUAL

1. Jadual 1 : Peringkat tekanan berdasarkan jumlah gejala yang dialami
2. Jadual 2: Nilai-nilai pekali kebolehpercayaan Alpha Cronbach
3. Jadual 3: Bilangan borang yang diterima
4. Jadual 4: Jantina Responden
5. Jadual 5: Jawatan yang dipegang
6. Jadual 6: Pengalaman dalam jawatan
7. Jadual 7: Bilangan waktu mengajar
8. Jadual 8: Tahap tekanan responden
9. Jadual 9: Hubungan antara pengurusan kurikulum dengan tekanan
10. Jadual 10: Hubungan antara pengurusan sumber manusia dengan tekanan
11. Jadual 11: Hubungan antara pengurusan kewangan dengan tekanan
12. Jadual 12: Hubungan antara pengurusan fizikal sekolah dengan tekanan
13. Jadual 13: Hubungan antara faktor demografi dengan tekanan kerja
14. Jadual 14: Min tahap tekanan berdasarkan jawatan
15. Jadual 15: Hubungan antara perhubungan persekitaran dengan tekanan
16. Jadual 16: Hubungan antara beban tugas dengan tekanan kerja
17. Jadual 17: Punca-punca yang menyebabkan tekanan pentadbir sekolah.

SENARAI RAJAH

Rajah 1: Rangkakerja teori pengurusan pentadbiran dan kepimpinan dan demografi dengan tekanan kerja pentadbir sekolah menengah di Pantai barat Selatan Sabah.

BAB 1

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

Banyak faktor yang menyebabkan produktiviti sesebuah organisasi merosot. Tekanan akibat beban tugas, konflik dan layanan serta persekitaran yang tidak memuaskan di tempat kerja boleh membantutkan pertumbuhan produktiviti sesebuah organisasi sekiranya tidak diatasi segera. Kesannya akan lebih ketara jika pihak pengurusan atasan adalah orang yang banyak mengalami tekanan. Tekanan boleh membawa kesan yang baik (positif) dan juga kesan yang tidak baik (negatif). Walaupun tekanan kadangkala dilihat boleh membawa kebaikan tetapi tekanan berlebihan menyebabkan seseorang menjadi kurang upaya dalam menghadapi cabaran di tempat kerja.

Pentadbiran yang menghadapi tekanan sering dikaitkan dengan kemerosotan dalam prestasi dan kepuasan kerja lantas ianya menurunkan produktiviti. Namun mereka yang mempunyai strategi daya tindak peribadi (*personal coping strategy*) dikenali dapat mengimbangkan tekanan yang dialaminya pada kadar optimum untuk terus bekerja dengan prestasi yang memuaskan.

1.2 Pernyataan masalah

Pendidikan merupakan nadi pembangunan sesuatu bangsa. Pendidikan yang jumud akan mengakibatkan bangsa kaku dan beku. Sebaliknya jika pendidikan dinamik, bangsa menjadi cergas dan maju. Para pendidik terutama pengetua dan golongan yang terlibat dengan pentadbiran sekolah seperti penolong kanan pentadbiran, penolong kanan hal ehwal murid, penolong kanan kokurikulum dan penyelia petang boleh memainkan peranan besar untuk menjadikan pendidikan sesuatu yang dinamik.

The contents of
the thesis is for
internal user
only

BIBLIOGRAFI

Abd. Malek Hj. Abd. Rahman (Julai 2000). **Manusia dan stress**. Buletin Akademik KOGNITIF. UPSI.

Anne G. Perkins (1994). **Stress, effect, health care expenditures**. Weeness Program, Vol 72, No. 6 page 12.

Barbara J. Braham (2001). **Menangani tekanan: Bertenang apabila dikritik**. Terjemahan oleh Synergy Books International.

Borg, M.G. & Riding, R.J. (1993). **Occupational stress and job satisfaction among school administrators**. Journal of Education Administration 31 (1).

Chek Mat. (2000). **Pengurusan Kerjaya**. Utusan Publications and Distributions Sdn. Bhd.

Dale Carnegie (1989). **How to enjoy your life and your job**. Cedar, London.

Glenn Rifkin (1994). **Stress in the workplace**. Harvard Business Review, Vol. 72 No. 5 page 10 – 11.

Hj. Abd. Fatah Hassan (1990). **Penggunaan minda yang optimum dalam pembelajaran**. Unit Penerbitan Akademik Universiti Teknologi Malaysia.

Ibrahim Mamat (2001). **Pengetua sekolah: Menangani isu dan cabaran kepimpinan**. Kumpulan Budiman Sdn. Bhd. K.L.

John R.P. French and Robert D. Caplan (1973). **Organizational stress and individual strain**. J. Marrowi, New York.

Kyriacou, C. & Sutcliffe, J. (1979). **Teachers stress and satisfaction**. Educational Research, 21(2), 89-96.

Lee Kim Hong (1998). **Hubungan antara pengurusan masa dengan tahap ketegangan kerja di kalangan pengetua dan penolong kanan sekolah menengah**. Tesis sarjana tidak diterbitkan, UPM.

Mohamed bin Murad. **Relationship between quality of work life and job satisfaction. A study on teachers in government secondary school**. Research Proposal for the Degree of Doctor of Philosophy.

Mohd Majid Koting (1990). **Kaedah penyelidikan pendidikan**. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.

Mohd. Salleh Abu & Zaidatun Tasir (2001). **Analisis data berkomputer SPSS 10.00**. Venton Publishing.

Mokhtar Ahmad (1998). **Tekanan kerja di kalangan guru sekolah menengah: satu kajian di daerah Kulim Bandar Baharu, Kedah Darul Aman**. Tesis Sarjana (M.SC) yang tidak diterbitkan. Universiti Malaysia Sarawak.

Myrtle, R.C, Glogow, E & Glogow, C.D. (1989). **Stress amongst Malaysian education officers: Causes and coping method**. Journal of Malaysian Institute of Management 23(30).

Omardin Ashaari (1999). **Pengurusan sekolah, suatu panduan lengkap**. Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.

Raja Azrul Hisham Raja Ahmad (2000). **Stres di kalangan guru**. Tesis Sarjana tidak diterbitkan UKM.

Razali Mat Zin (1999). **Pengurusan organisasi kerja**. Universiti Utara Malaysia.

Robertson, F.R & Mathews, K.M. (1988). **How principals can cope with stress**.
NASSP Bulletin 72 (509) page 79 – 85.

Robiah Sidin (1994). **Pendidikan di Malaysia: Cabaran untuk masa depan**.
Penerbitan Fajar Bakti Sdn. Bhd.

Rogers William A. (1992). **Managing teachers stress**. London: Pitman Publishing
(Education 375).

Saat Mat Yassin dan Siti Fatimah Awang (1993). **Hubungan antara pengurusan masa
depan dengan tahap ketegangan di kalangan pengetua sekolah menengah di Kedah
dan Perlis**. Jurnal Pendidikan 18: 161 – 177.

Sabitha Marican (1999). **Program pengurusan tekanan (stres) ke arah membentuk
budaya kerja produktif**. Universiti Utara Malaysia.

Sabitha Marican (1999). **Tekanan hidup di tempat kerja – satu pengenalan**.
Universiti Utara Malaysia.

Sarina Mohd. Yusuf (1997). **Tekanan kerja di kalangan pentadbir sekolah
menengah di daerah Hulu Langat Selangor**. Tesis Sarjana tidak diterbitkan, UPM.

Selye, H. (1979). **Stress, cancer and the mind**. In J. Tache, H.Selye & S.B. Day (Eds).

Selye, H. (1963). **The stress of life**. McGraw Hill. Georgia Witkin.

Selye, Hans (1983). **Selye's guide to stress research**. Scientific and Academic Editors.

Shahril @ Charil Marzuki & Habib Mat Som (1999). **Isu pendidikan di Malaysia. Sorotan dan cabaran.** Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.

Siti Fatimah Awang (1993). **Hubungan antara pengurusan masa dengan tahap ketegangan (stress) di kalangan pengetua sekolah menengah.** Tesis Sarjana tidak diterbitkan. UKM.

Uma Sekaran (2000). **Research methods for business.** John Wiley & Sons, inc Copyright.

Zainal Ariffin Ahmad (2000). **Perlakuan organisasi.** Penerbitan Fajar Bakti Sdn. Bhd.

Zuraidah binti Abdul Rahman (1994). **Kaunseling dalam pengurusan.** Times Books International Singapore, Kuala Lumpur.